

KULTURENS VÆRDI OG BIBLIOTEKERNES SAMFUNDSBETYDNING

OVERBLIK

- ▶ Provokation og præsentation
- ▶ Hvorfor debatterer vi kulturens værdi? Og hvorfor evaluerer vi kultur?
 - ▶ Evalueringsteoretisk perspektiv
 - ▶ Kulturpolitisk perspektiv
- ▶ Eksempler fra Center for Kulturevaluering
 - ▶ DELTAG – kulturhuse og andre borgerinddragende kulturinstitutioner
 - ▶ Europæisk Kulturhovedstad Aarhus 2017

PROVOKATION

For første gang er der blevet foretaget en analyse af folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi. Undersøgelsen vurderer folkebibliotekets værdi ud fra tre parametre:

- ▶ **Det kulturelle og sociale bidrag:** hvor stor en værdi bibliotekerne har for borgerne, værdisat gennem betalingsvillighed, svarende til ca. 4 mia. kr.
- ▶ **Værdi gennem læsning:** bibliotekernes bidrag gennem fritidslæsning, dets betydning for uddannelsesniveau med højere lønninger og produktivitet, der til følge er svarende til et bidrag på 2 mia. kr.
- ▶ **Værdi gennem digital omstilling:** bibliotekernes bidrag gennem offentlige og private besparelser der giver en besparelse på op til 200 mio. kroner.

LKE · FOLKE · FOLKE ·
BIBLIOTEKERNES
SAMFUNDS ·
ØKONOMISKE
VÆRDI VÆRDI VÆRDI

Fremtidens
Biblioteker

PROVOKATION

- ▶ ”En undersøgelse udråbte for nyligt folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi til at være 6 mia. kr. Men udregningerne er forbundet med meget store usikkerheder, og rapportens metode er på nogle punkter direkte problematisk, mener en af Danmarks førende kulturøkonomer.” ([Bogmarkedet 30/1 2015](#))
- ▶ Metodisk svært at måle kulturens værdi – og især at omsætte denne værdi til kroner og øre.
- ▶ Metodisk soliditet og politisk slagkraft er ikke det samme.

LKE · FOLKE · FOLKE ·
NIBLIOTEKERNES
NDSIFU SAMFUNDS ·
SKEO ØKONOMISKE
RDI VÆRDI VÆRDI

Fremtidens
Biblioteker

CENTER FOR KULTUREVALUERING

- ▶ Center for Kulturevaluering, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet
 - ▶ Oprettet i forlængelse af evalueringen af Aarhus 2017
 - ▶ Evaluerings- og analyseopgaver, fx Aarhus Kommunes Kunstfaglige Råd, Alkymistens Laboratorium
 - ▶ Forskningsbaseret (uafhængigt, metodisk solidt)
 - ▶ Kombination af kvalitative og kvantitative metoder
 - ▶ Forsknings Samarbejder, fx DELTAG

- ▶ Louise Ejgod Hansen, forskningsleder, forskningsprofil: kulturpolitik, publikumsudvikling, scenekunst og børnekultur.

MÅLING AF KULTURENS VÆRDI

- ▶ Samfunds- og forvaltningstendens
 - ▶ Refleksive samfund (Anthony Giddens) → ikke længere selvfølgeligt, hvad der har værdi
 - ▶ → Behov for legitimering
 - ▶ New Public Management
 - ▶ → Fokus på målopfyldelse og dokumentation
 - ▶ → Fokus på bruger/udlånstal
 - ▶ → Ønske om andre måder at måle/dokumentere kulturens værdi på

EVALUERING

- ▶ Evaluering er magt (Dahler-Larsen)
 - ▶ Hvad skal evalueres?
 - ▶ Hvordan skal det evalueres?
 - ▶ Hvad er formålet med evaluering?
 - ▶ Kontrol/legitimering
 - ▶ Læring
 - ▶ Oplysning, taktisk, strategisk, symbolsk
 - ▶ Konstitutiv

KULTURPOLITISK PERSPEKTIV

- ▶ Internationalt
 - ▶ Udvikling af en række værktøjer til at måle kulturens værdi
 - ▶ Kritik og modsvar
 - ▶ Nye, tværgående dagsordner, fx sundhed, bæredygtighed
- ▶ Nationalt
 - ▶ Kulturpolitisk legitimeringskrise
 - ▶ Ønske fra en lang række aktører om et bedre vidensgrundlag
 - ▶ Bevægelse ift. de tværgående dagsordner, men meget lidt på nationalt niveau

OPSUMMERING

- ▶ Bredt ønske om at kunne dokumentere kulturens værdi
- ▶ Politisk kamp om metoden
- ▶ Stort spillerum i Danmark
- ▶ Enkeltstående analyser, der gør det svært at sammenligne og opbygge en systematisk viden
- ▶ Overvejelser omkring metode og om politisk anvendelse

CASES FRA CENTER FOR KULTUREVALUERING

- ▶ DELTAG (2019-2022)
 - ▶ Fokus på deltagelsesformer, kulturhusenes demokratiske værdi
 - ▶ 2019-2022
 - ▶ [Første, kvantitative rapport er lige offentliggjort](#)
 - ▶ Suppleres med 'borgerdata' fra 33 deltagende kulturhuse og borgerinddragende kulturinstitutioner
- ▶ Aarhus 2017 (2013-2018)
 - ▶ Fokus på en bred vifte af effekter: Kulturelle, sociale, økonomiske, image- og identitet samt politiske og organisatoriske
 - ▶ Borgerperspektivet: kulturvaner og holdning til kultur

DELTA

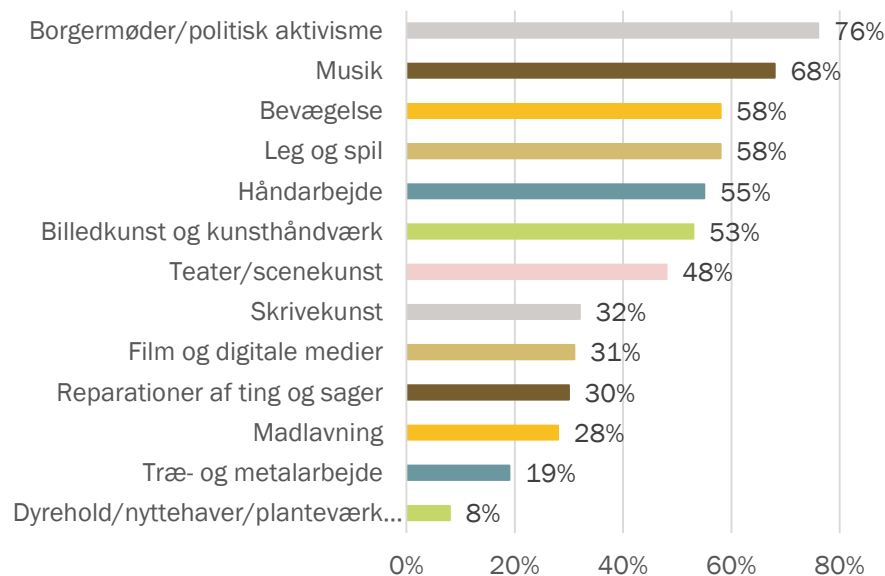
DELTAG: DET SAMLEDE BILLEDE

- ▶ Kortlægning af 630 borgerinddragende kulturhuse. Inklusiv, upræcist afgrænset
- ▶ Undersøgelsen dækker et bredt felt af borgerinddragende kulturhuse i Danmark, herunder en del folkebiblioteker (52 i den fulde undersøgelse).
- ▶ 308 har besvaret det fulde skema. Svarprocent på omkring 2/3.
- ▶ Kulturhuse defineres i undersøgelsen som huse, der har mindst tre af følgende faciliteter:
 - ▶ Åbne rum
 - ▶ Scene eller udstillingsrum
 - ▶ Værksteder
 - ▶ Mad og drikke
 - ▶ Personale/frivillige, der kan understøtte borgerinitierede aktiviteter.

AKTIVITETER

- ▶ Kulturhusene rummer mange forskellige aktiviteter, som borgerne kan deltage i som publikum eller som udøvende.
- ▶ Der er tale om en kombination af kunstneriske og kulturelle aktiviteter, politiske og sociale aktiviteter, håndværksmæssige aktiviteter m.m.
- ▶ Blandt publikumsaktiviteterne er de mest udbredte foredrag og koncerter.
- ▶ Blandt de aktiviteter, brugerne selv kan udøve, er det borgermøder og politisk aktivisme, musik, leg og spil samt bevægelse, der er mest udbredte.

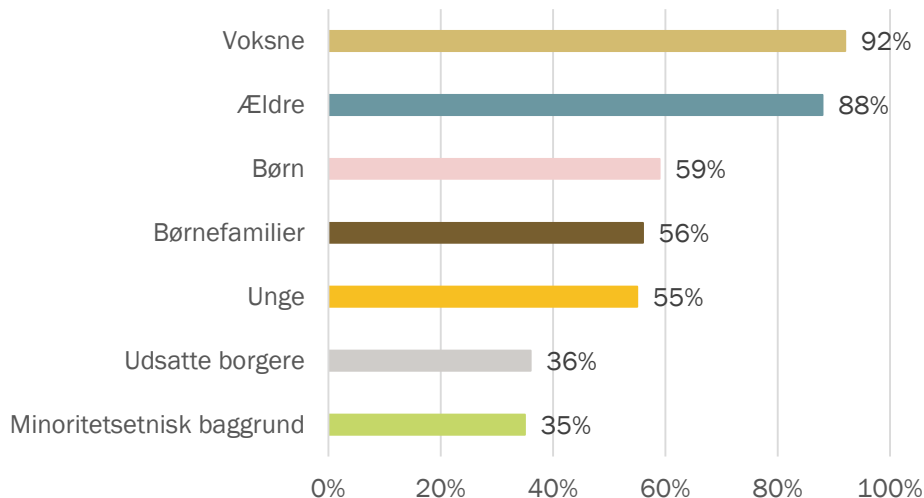
Aktiviteter, borgene selv kan praktisere

MÅLGRUPPER

- ▶ Kulturhusene har typisk en bred målgruppe med primært fokus på voksne og ældre, men også børn, unge og børnefamilier kommer regelmæssigt i over halvdelen af husene.
- ▶ Mere specifikke grupper som udsatte borgere og borgere med minoritetsetnisk baggrund kommer regelmæssigt i omkring hvert tredje kulturhus.

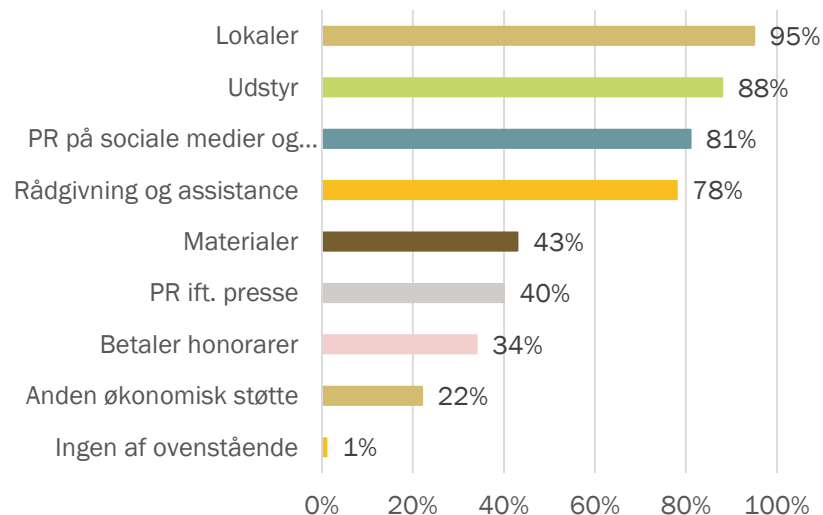
Målgrupper, der kommer regelmæssigt i huset

BRUGERNES INDFLYDELSE

- ▶ I mange kulturhuse har brugerne indflydelse på husets overordnede drift og virke samt mulighed for selv at initiere kulturaktiviteter.
- ▶ Stort set alle kulturhuse bakker op om brugerinitierede aktiviteter. De mest udbredte måder at støtte på er adgang til gratis lokaler, udstyr, hjælp til PR på sociale medier og personale eller frivillige, der hjælper brugerne.
- ▶ Når det gælder husets drift, så har brugerne i omkring halvdelen af kulturhusene formel indflydelse via fx generalforsamling, mens der er arbejdsgrupper, brugernævn e.l. i omkring en tredjedel af husene.

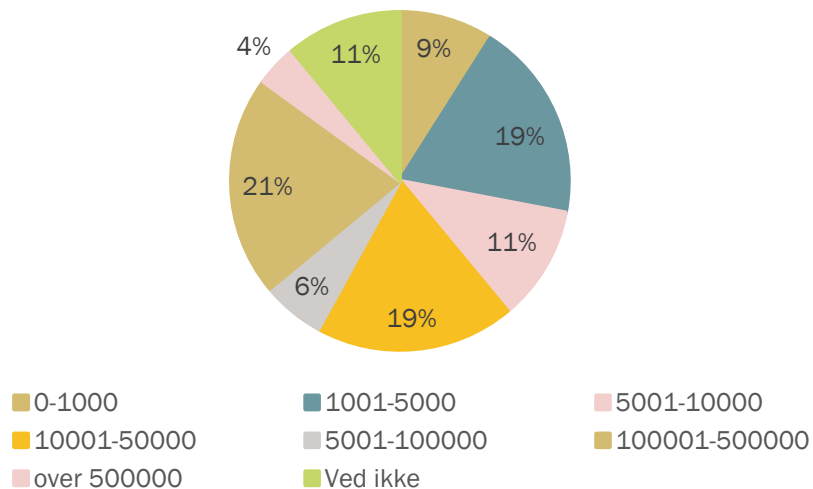
Opbakning til brugerinitierede aktiviteter

ORGANISERING, ØKONOMI M.M.

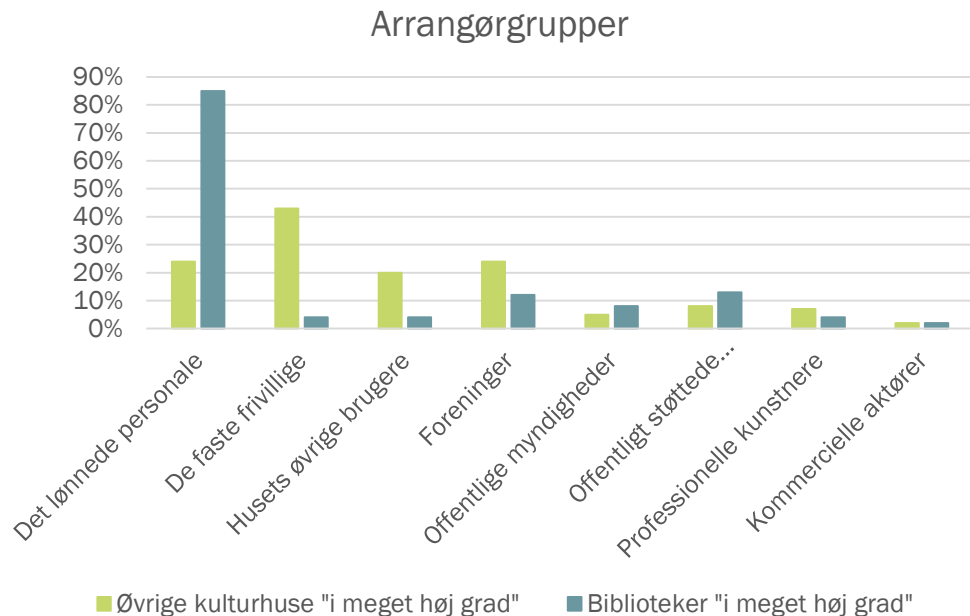
- ▶ Kulturhusenes organisationsform varierer. Mest udbredt er kommunale institutioner, herefter kommer foreninger og selvejende institutioner.
- ▶ Hvert femte hus har en omsætning på under 100.000 kr., mens hvert tiende har en omsætning på over 10 mio. kr.
- ▶ 28% af kulturhusene havde i 2019 under 5.000 brugere, mens 4% havde mere end 500.000 brugere.
- ▶ Økonomisk er husene absolut mest afhængige af kommunale driftsmidler og af gratis/billige kommunale lokaler. Herudover er en stor andel meget afhængige af egenindtægter.

Antal brugere, besøgende, publikummere

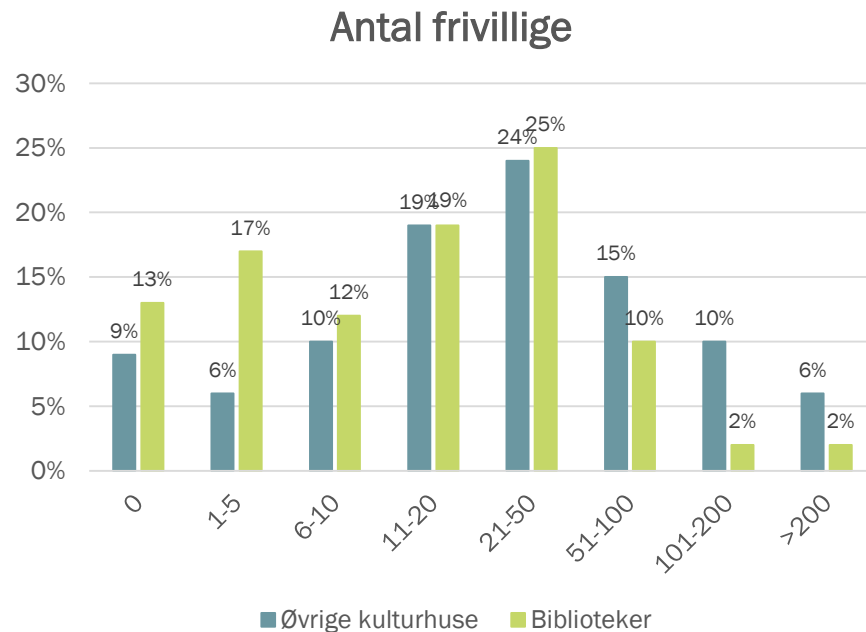
BIBLIOTEKER OG ØVRIGE KULTURHUSE

- ▶ Når vi ser på forskellen mellem bibliotekerne og de øvrige kulturhuse, så er der markante forskelle, når det gælder størrelse (økonomi, antal besøgende, antal ansatte).
- ▶ Bibliotekerne er organiseret som kommunale institutioner med et ansat personale, der i høj grad står for at arrangere kulturaktiviteterne.

BIBLIOTEKER OG ØVRIGE KULTURHUSE

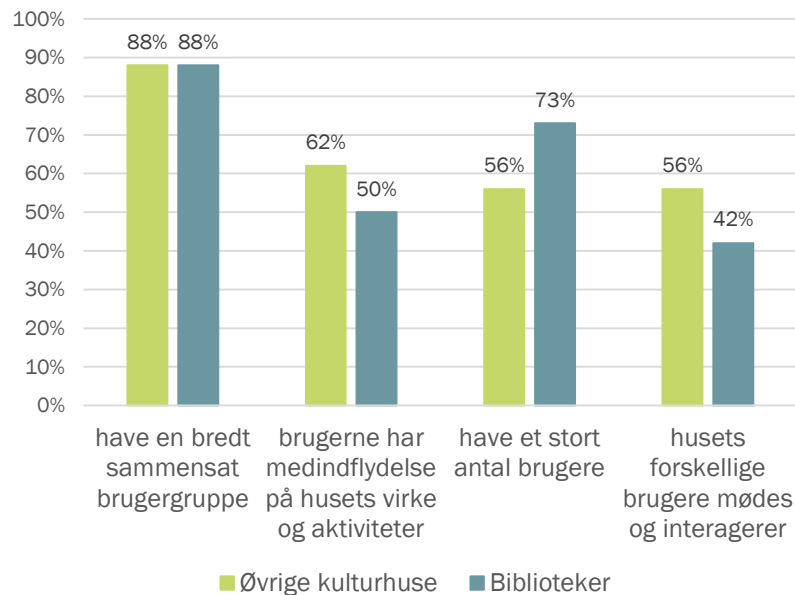
- ▶ Flere biblioteker uden frivillige (hhv 13 og 9%) og færre med mere end 100 frivillige (hhv. 4% og 16%)
- ▶ Mens bibliotekerne ligner hinanden meget, er der store variationer blandt de øvrige kulturhuse, og her finder vi også en relativt stor andel af huse, der er drevet af frivillige (35% har ingen ansatte).
- ▶ Brugere i de øvrige kulturhuse væsentligt større indflydelse, blandt andet i form af formel indflydelse via generalforsamling eller formelle organer.

BIBLIOTEKER OG ØVRIGE KULTURHUSE

- ▶ Bibliotekerne udbyder en bredere vifte af kulturaktiviteter og har også et større antal brugere. Samtidig er der flere biblioteker end øvrige kulturhuse, der bakker op om brugerinitierede aktiviteter på flere forskellige måder.
- ▶ Bibliotekerne og de øvrige kulturhuse synes at tiltrække brugere med lidt forskellig motivation.
 - ▶ Brugere af bibliotekerne lægger større vægt på læring og ny viden, mens de i de øvrige kulturhuse vægter medindflydelse og socialt samvær højest.
 - ▶ Det er vigtigere for de øvrige kulturhuse, at de forskellige brugergrupper interagerer, end for bibliotekerne.

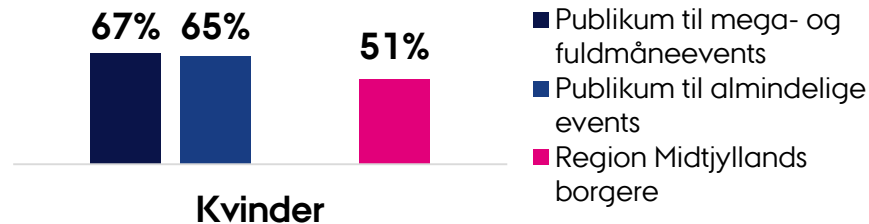
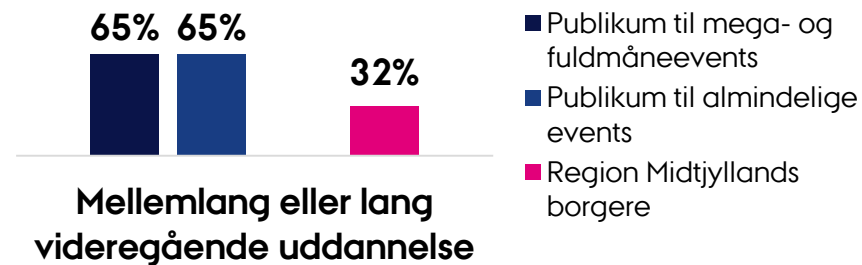
Andel helt enige i "det er vigtigt for os, at..."

AARHUS 2017

PUBLIKUMS SAMMENSÆTNING

- ▶ Overrepræsentation af højtuddannede sammenlignet med midtjysk befolkning
- ▶ Overrepræsentation af kvinder sammenlignet med midtjysk befolkning
- ▶ Ingen store forskelle for aldersgrupper. Kun en lille overrepræsentation af borgere på 55 år eller derover sammenlignet med yngre aldersgrupper.

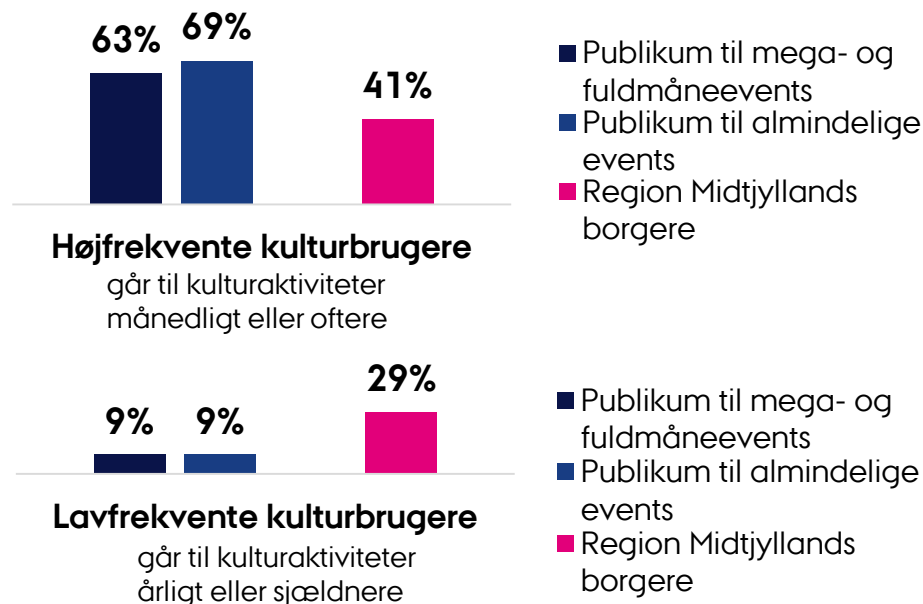
MANGE KULTURAKTIVE BLANDT PUBLIKUM

- ▶ Højfrekvente kulturbrugere udgjorde mere end seks ud af ti publikummere.

→ Væsentligt flere end i den regionale befolkning.

- ▶ Lavfrekvente udgjorde omkring hver tiende publikummer.

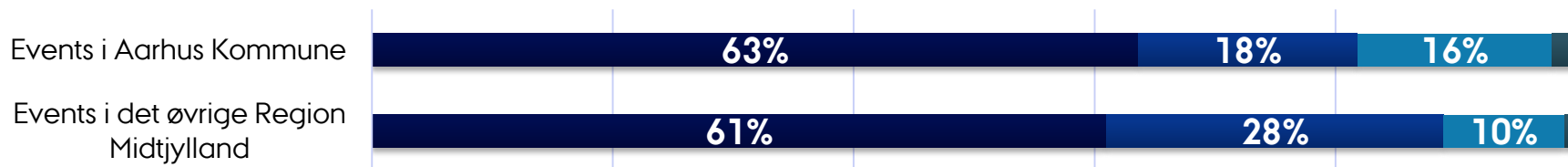
→ Langt færre end i den regionale befolkning.

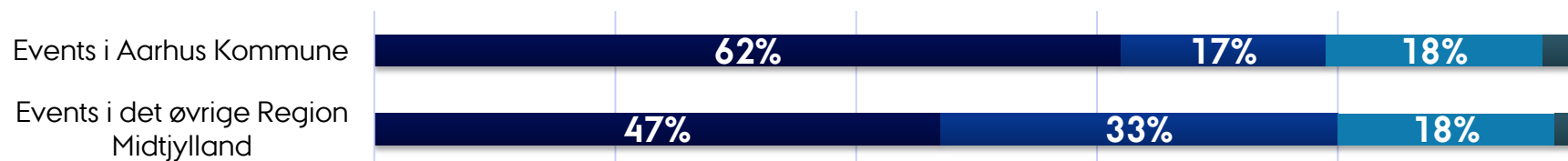
GEOGRAFISK TILGÆNGELIGHED OG MOBILITET

- ▶ 59% af Aarhus 2017 events foregik i Aarhus, 23% i den østlige del, 16% i den vestlige del.

Mega- og fuldmåneevents

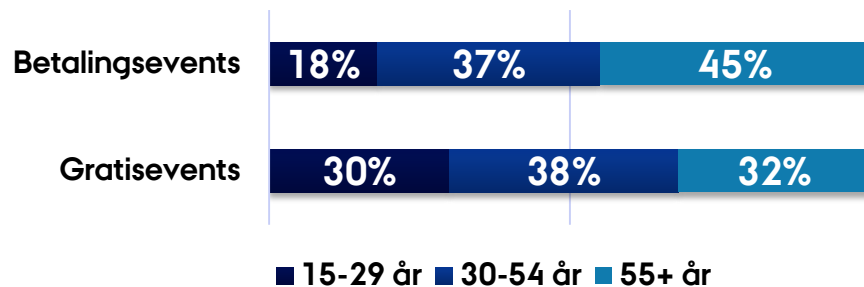
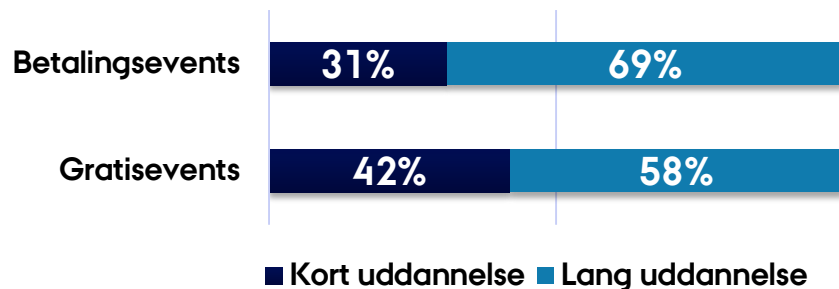

Almindelige events

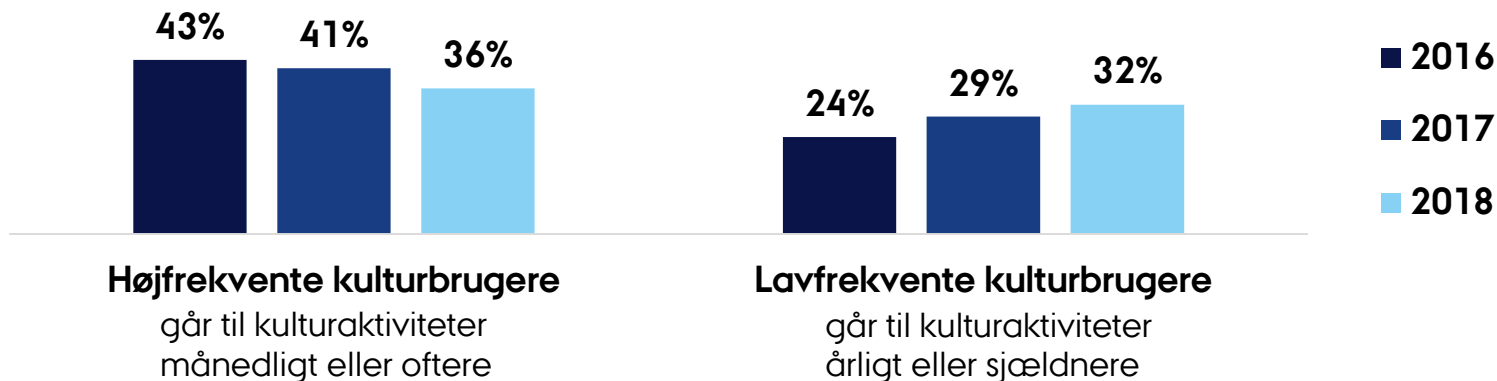
TILGÆNGELIGHED: GRATIS EVENTS

- ▶ 52% af programmet var gratis
- ▶ Formål: Sikre en bred tilgængelighed
- ▶ Effekt: Tiltrak unge og lavtuddannede

BORGERNES KULTURVANER

Midtjdernes kulturvaner er aftagende

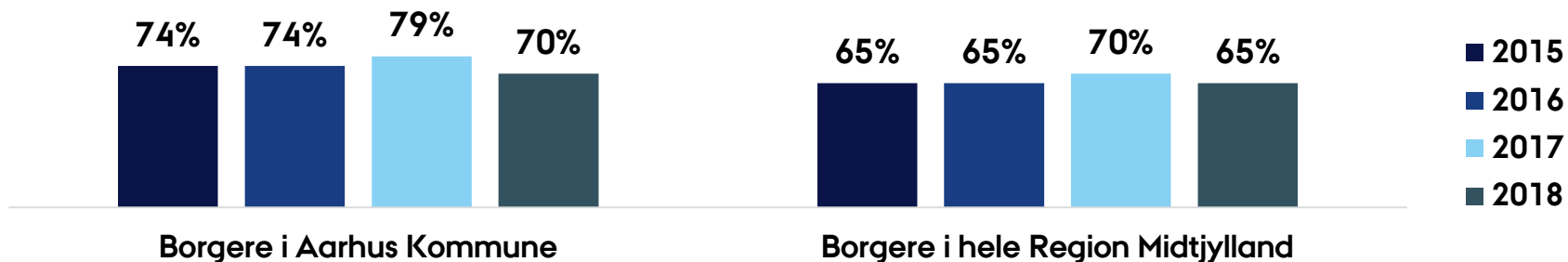
- ▶ Men samtidig oplevede 17% af de midtjyske borgere efter kulturhovedstadsåret, at Aarhus 2017 øgede deres interesse for kultur.

VIGTIGHEDEN AF KULTUR – BORGERNES PERSPEKTIV

- ▶ Omkring 2/3 af regionens borgere er enige i at
 - ▶ Kultur binder os sammen som borgere
 - ▶ Kultur giver os vigtige, nye impulser
 - ▶ Kulturtilbud giver øget livskvalitet og trivsel

- ▶ Stabilt høj, positiv holdning til kulturens værdi.
- ▶ Ikke opbakning til at øge kulturudgifter på trods af at mange ser en værdi i kultur.

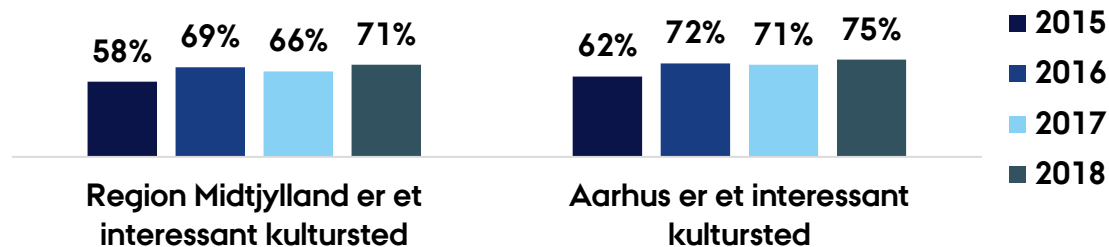
Borgere, som synes det er vigtigt at have adgang til gode kulturtilbud i lokalområdet

SYNET PÅ AARHUS OG REGIONEN SOM INTERESSANTE KULTURSTEDER

- ▶ Styrket kulturelt image blandt regionens borgere

Borgerne i Region Midtjylland

- ▶ Uændret national opfattelse af Aarhus og regionen

Den samlede danske befolkning

FORSØG PÅ OPSUMMERING

- ▶ Evaluering, analyse, viden og politisk legitimering hænger uløseligt sammen
- ▶ Kampplads – så kom ind i kampen

- ▶ Behov for større transparens, metodisk soliditet og systematisk vidensopbygning
- ▶ Behov for en bedre brug af den eksisterende viden

- ▶ Hverken DELTAG eller Aarhus 2017 tegner entydigt positive billeder, men bidrager begge på hver sin måde til en øget dokumentation af kulturens og kulturinstitutionernes samfundsmæssige værdi og tilbyder kulturinstitutioner et vidensgrundlag at arbejde strategisk ud fra.

Spørgsmål og kommentarer